मुक्तस्वाध्यायपीठम्

(Institute of Open & Distance Education)

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

५६-५७, इन्स्टीट्यूशनल एरिया, जनकपुरी,
नवदेहली-११० ०५८

प्राक्शास्त्रीसेतुः, द्वितीयपत्रम्

प्रदत्तकार्यम् (Assignment)

2022-23

पत्रम् - .... विषयः - ....

अध्येतुः नाम - .... पञ्जीकरणसंख्या - ....

अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकाप्रेषणदिनाङ्कः - ....

अध्येत्रा उत्तराणि विलिख्य एतत्पुस्तिकाप्रत्यर्पणदिनाङ्कः - ....

अध्येतुः हस्ताक्षरम्

मूल्याङ्कनकर्तुः नाम ....

मूल्याङ्कनकर्त्रा एतत्पुस्तिकाप्राप्तिदिनाङ्कः ....

मूल्याङ्कनकर्त्रा मूल्याङ्कनानन्तरं संस्थाने समर्पणदिनाङ्कः ....

अध्येत्रा प्राप्ताङ्काः

खण्डाः	निर्धारिताङ्काः	प्राप्ताङ्काः
खण्डः - क	20 X 02 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ख	05 X 08 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ग	02 X 10 = 20 अङ्काः	
	पूर्णाङ्काः - 100	प्राप्ताङ्काः -

मूल्याङ्कनपुरस्सरं परामर्शैः सह अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकायाः पुनःप्रेषणदिनाङ्कः - ....

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

स्थानम् ....

दिनाङ्कः ....

अध्येतुः कृते परामर्शाः,

प्रिय अध्येतः ! भवता/भवत्या पूरितं प्रदत्तकार्यम् अवलोकितम्। मूल्याङ्कनं कृतम्। मूल्याङ्कनस्य आधारेण कुत्र कुत्र भवदीयः दोषः/लोपः/विस्मृतिः/भ्रान्तिः अभवत् इति ज्ञात्वा स्वाध्यायं पुनः प्रवर्तयतु। शुभकामनाः।।

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

दिनाङ्कः ....

प्राक्शास्त्रीसेतुः - द्वितीयपत्रम् (द्वितीयादीक्षा)

<u>खण्डः - क</u>

अधोनिर्दिष्टानां पदानाम् अन्त्यवर्णं लिखत- अङ्काः १×५=५

क. मनोहर ख. राधा ग. विष्णु घ. नर्त्तकी ङ . भक्ति

अधोनिर्दिष्टानां पदानां प्रातिपदकं लिखत- अङ्काः-१×५=५

क. रामः ख. पिता ग. लघुः घ. हरिः ङ. नदी

प्रथमान्तशब्दानां द्विवचन-बहुवचन-रूपाणि लिखत- अङ्काः-१×५=५

क. रामः ख. हरिः ग. धनम् घ. सुभद्रा ङ. भानुः

धातुनां रूपाणि लटि त्रिषु वचनेषु लिखत- अङ्काः-१×५=५

1. पठ्धातोःउत्तमपुरुषः
2. ज्ञाधातोःप्रथमपुरुषः
3. जिघ्रधातोःमध्यमपुरुषः
4. कृधातोःप्रथमपुरुषः
5. गैधातोःप्रथमपुरुषः

अधोनिर्दिष्टानां पदानां यथानिर्देशं रूपाणि लिखत- अङ्काः-१×५=५

1. माता- प्रथमा बहुवचनम्
2. भक्तिः- तृतीया एकवचनम्
3. विष्णुः- चतुर्थी बहुवचनम्
4. वस्तु- सप्तमी एकवचनम्
5. लघुः- पञ्चमी एकवचनम्

लङ्लकारं क्तक्तवतुरूपाणि परिवर्तयत्- अङ्काः- १×५=५

1. छात्राः पुस्तकम् <u>अपठन्</u>। छात्राःपुस्तकम्…………….।
2. बालकः <u>अक्रीडत्</u>। बालकः …………….....….।
3. अध्यापकः अपठत्। अध्यापकः……….….…….।
4. बालकाः आदन्। बालकाः …………..……..।
5. चौरः अचोरयत् चौरः …..…………..……..।

यथानिर्देशं वाक्यानि परिवर्तयत- अङ्काः-२×५=१०

1. बालकः अन्नं पचति। (कर्मणि)
2. रमया पुस्तकानि पठ्यन्ते। (कर्तरि)
3. रामः ग्रामं गच्छति। (कर्मणि)
4. पित्रा पुत्रः नीयते। (कर्तरि)
5. बालकेन कार्यं क्रियते। (कर्तरि)

खण्डः - ख

विशेष्यानुगुणं विशेषणं लिखत- अङ्काः-१×५=५

1. …….. बालकः (सुन्दर)
2. ……... जलं प्रवहति(स्वच्छ)
3. ……….बालिका। (योग्य)
4. ………. देशः (सम्पूर्ण)
5. ……….पुस्तकम्। (पूर्ण)

मञ्जुषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत- अङ्काः १×५=५

काचित्, केचित्, कश्चित्, कानिचित्, कौचित्

1. …………बालकः एवं वदति।
2. ………… बलवन्तौ युद्धं जयतः।
3. …………समस्या नास्ति।
4. …………. फलानि पक्वानि|
5. …………..पाचकाः पाकं कुर्वन्ति।

अधोलिखिताः सङ्ख्याः अक्षरैः लिखत- अङ्काः- १×५=५

1. ४५………….।
2. ७८………….।
3. ८९………….।
4. ३६………….।
5. १०४………….।

प्रदत्त-क्रियापदानि शत्रन्तरूपेषु परिवर्तयत- अङ्काः-१×५=५

1. गच्छति(पुं)……………….।
2. खादति (स्त्री.)……………..।
3. पचति (पुं.)……………….।
4. नमति (स्त्री.)……………….।
5. जिघ्रति (पुं………………..।

उपयुक्तेन शानजन्तेन रूपेण रिक्तस्थानानि पूरयत- अङ्काः-१×५=५

1. पाकं…………….पाचकः। (पच्)
2. कार्यं……………..कर्मकरः। (कृ)
3. शिष्यं…………….गुरुः। (पठ्)
4. ………………….धावकः (धाव्)
5. ……………….याचकः। (याच्)

अधोनिर्दिष्टानि वाक्यानि उचित क्रियापदैः पूरयत- अङ्काः-१×५=५

1. रजकैः वस्त्राणि………………. (क्षाल्)
2. कुलालेन घटः…………………(कृ-क्रिय)
3. राज्ञा प्रजाः…………………….(पाल्)
4. साहसिभिः पर्वतः……………….(आ+रुह्)
5. लोकेन वार्ता…………………..(ज्ञा)

क्त-प्रत्ययान्त-वाक्यानि कुरुत- अङ्काः १×५=५

1. पुरुषः कार्यं कृतवान् । ………………….
2. कविः कवितां लिखितवान्। ………………….
3. उपाध्यायः चायं पीतवान् । ………………….
4. महिला शाटिकां धृतवती । ………………….
5. चालकः यानं चालितवान् । ………………….

अधोनिर्दिष्टानां क्रियापदानां द्विवचने बहुवचने च रूपं लिखत- अङ्काः- १×५=५

स्थाप्यताम्	……………	……………..
श्रूयताम्	…………….	………………
दृश्यताम्	……………	……………..
हस्यताम्	……………	……………..
खाद्यताम्	……………	……………..

खण्डः - ग

सर्वे प्रश्नाः यथानिर्देशं समाधेयाः- अङ्काः- ५×४=२०

1. **"एवं-चित्-नु-इदानीम्-सम्प्रति-यावत्-तावत्-अधुना-यथा-तथा-विना" इत्यादीनाम् अव्ययाधारेण पञ्चवाक्यानि लिखत।**

2. **अधोलिखितस्य पद्यस्यभावार्थंसंस्कृतेनलिखत-**

सत्येन रक्ष्यते धर्मो विद्या योगेन रक्ष्यते ।
मृजया रक्ष्यते रूपं कुलं वृत्तेन रक्ष्यते ॥
अथवा
पठतो नास्ति मूर्खत्वं जपतो नास्ति पातकम् ।
मौनिनः कलहो नास्ति न भयं चास्ति जाग्रतः ॥

3. **श्लोकं पठित्वा द्वितीयान्त-पदानि चित्वा लिखतु-**

व्याघ्रः सेवति काननं सुगहनं सिंहो गुहां सेवते,
हंसः सेवति पद्मिनीं कुसुमितां गृधः श्मशानस्थलीम् ।
साधु सेवति साधुमेव सततं नीचोऽपि नीचं जनं
या यस्य प्रकृतिः स्वभावजनिता केनापि न त्यज्यते ॥

4. **अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा उत्तराणि लिखत-**

सूर्यः यदा मकरराशीं प्रविशति तदा प्रयागे कुम्भः भवति। प्रतिवर्षं पौषपूर्णिमातः आरभ्य एकमासं यावत् सङ्गमक्षेत्रे कुम्भमेला प्रवर्तते। बहवः भक्ताः एकमासं यावत् सङ्गमक्षेत्रे कल्पवासे तिष्ठन्ति। ते प्रतिदिनं द्वयोः पवित्रनद्योः सङ्गमस्थले स्नानं कुर्वन्ति। अस्मिन् पुण्ये अवसरे त्रीणि प्रमुखानि स्नान-दिनानि भवन्ति। मकरसङ्क्रान्ती प्रथमं स्नानम्, मौनि अमावस्यायां द्वितीयं स्नानं तथा वसन्तपञ्चम्यां तृतीयं स्नानं भवति। एषु दिनेषु स्नानं भवति तदेव कुम्भस्नानम् इति नाम्ना प्रसिद्धम् अस्ति। प्रयागस्य कुम्भमेलायां भागं ग्रहीतुं भारतवर्षस्य अनेकेभ्यः स्थानेभ्यः सामान्यजनाः साधवः सन्तश्च आगच्छन्ति । अन्यानि नगराणि यदि तीर्थक्षेत्राणि भवन्ति तर्हि प्रयागः तीर्थराजः वर्तते । अत एव प्रयागे कुम्भस्नानेन पुनर्जन्म न भवति"इति जनाः विश्वसन्ति। "स जयति तीर्थराज प्रयागः"इति सूक्तिमाध्यमेन अपि प्रयागस्य माहात्म्यं वर्णितमस्ति ।

1. प्रयागे कुम्भः कदा भवति?
2. प्रयागे कयोः नद्योः सङ्गमः वर्तते।
3. तीर्थराजः कः?
4. प्रयागे कुम्भसमये कति प्रमुखानि स्नानानि भवन्ति?
5. प्रयागे कुम्भसमये द्वितीयं स्नानं कदा भवति?

❀❀❀

Filename: PSB 2nd paper
Directory: C:\Users\msp\Documents
Template:
C:\Users\msp\AppData\Roaming\Microsoft\Templates\Normal.dot
m
Title:
Subject:
Author: USER
Keywords:
Comments:
Creation Date: 3/13/2020 3:35:00 PM
Change Number: 60
Last Saved On: 11/25/2023 5:30:00 PM
Last Saved By: msp
Total Editing Time: 109 Minutes
Last Printed On: 11/26/2023 2:30:00 PM
As of Last Complete Printing
Number of Pages: 6
Number of Words: 1,518 (approx.)
Number of Characters: 8,659 (approx.)